

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Dispvtatio Septima. De Bonitate, & Infinitate Dei.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

TOMVS I. suæque perfectionis ei aliquid impertire : quorum utrumque Deo perfectissimè conuenit, utpote qui & res omnes creatas infinite in perfectione superet, & eas possit producere, inò & effectus earum omnes, idque multo præstantius, ut numero præcedente vidimus, quam res ipsæ eos producant. Deinde, est causa rerum exemplaris, utpote ad cuius similitudinem fiunt creaturæ, singulæque diuinam naturam participant. Quas ob causas dixit S. Augustinus lib. 5. de Genesi ad lit. cap. 15. *Creaturam verius esse habere in Deo, quam in natura propria.* Eodem modo loquitur S. Anselmus in Monol. cap. 35. *Omnis, inquit, creata substantia, tanto verius est in Verbo, & intelligentiæ Creatoris, quam in seipsa : quanto verius existit creatrix, quam creata essentia.*

S. Augustinus.

S. Anselmus

VII.

Vtrum monstra natura & moris in Deo continentur eminenter.

Objicies primò, Odium Dei, error, monstra, & similia tum nature, tum moris peccata, aliquid in se habent perfectionis, cum aliquam habeant entitatem, & tamen hæc in Deo non continentur eminenter, horum namque Deus non est causa, ergo omnes rerum creaturarum perfectiones in Deo non reperiuntur. Respondetur, hæc proprie dici non posse habere perfectionem, cum sint res imperfectæ, & defectus. Lato tamen illo modo quo dicuntur habere aliquam perfectionem, quia scilicet aliquam habent entitatem, dici etiam possunt contineri in Deo eminenter: qui quamvis dici nequeat illorum causa, realem tamen in se virtutem continet, eorum, ut res physice sunt, producivam.

VIII.

Quo pacto Deus in se perfectissimus res imperfectas producat.

Ut autem Deus res imperfectas producat, non est opus ut ipse sit imperfectus, sed vel ut virtutem suam, & concursum universalem ad causæ alicujus creatæ imperfectæ ac defectibilis exigentiam applicet, ut in iis de quibus numero præcedente,

contingit: vel si de aliis, igne scilicet, aquâ, & similibus sit sermo, non magis repugnat Deum, causam perfectissimam, limitatas iis perfectiones, cuiusque naturæ & capacitati conformes, tribuere, quam ditissimum aliquem Principem, ex innumeris, quos possidet, thesauris, pauperi elemosynam, decem ex gratiâ, aut viginti aureos largiri. Dicere autem, Deum, quia ipse limitatus non est, & imperfectus, non posse res limitatas & imperfectas producere, perinde est ac si quis assereret, mare, quia ipsum exiguum non est, non posse aquam in vasa exigua ex immensis suis fluctibus derivare.

Ad communem verò illum loquendi modum, quo dici solet, *ideo Deum producere, & ex se fundere posse creaturas, quia in se illas continet*; quo etiam loquendi modo uti video S. Thomam hic, q. 4. a. 2. Resp. intelligendum hoc esse in sensu formali, sicut cum dicitur, *ideo Petrus esse hominem, quia est animal rationale*: idem quippe est continere eminenter creaturas, & posse eas producere, juxta ea quæ hæcenus sunt dicta.

Objicies secundò: si Deus omnes rerum creaturarum perfectiones in se non continet, sequi hoc complexum *Deus & creatura esse perfectius solo Deo*; creatura namque addit aliquid perfectionis in Deo non repertum. Respondetur cum communi, complexum illud ex Deo & creaturâ esse perfectius Deo solo extensive, non intensive & simpliciter: Deus siquidem, esto perfectiones creaturarum non contineat formaliter; eminentissimo tamen modo in illo cunctæ reperiuntur, effque virtute omnes: esse autem creaturas formaliter, magnam in eo argueret imperfectionem, ut jam ostensum est.

IX.
Quo sensu verum sit, Deum ideo producere posse creaturas, quia illas in se continet.

X.
Sitne complexum ex Deo & creaturis perfectius sit Deo solo.

DISPUTATIO SEPTIMA.

De Bonitate, & Infinitate Dei.

SECTIO PRIMA.

Qua ratione Deus sit Summum bonum.

I.

Bonum idem est ac perfectum.

BONUM, ut Disp. 3. Metaph. dixi, Sect. 2. idem est ac perfectum, seu integrum: quod proinde quatuor modis dici, *Essentialiter, Substantialiter, Integraliter, & Accidentaliter*, ibidem ostendi. Bonum verò simpliciter infinitum; ut loco citato dixi, est solus Deus, omnem nimirum perfectionem excogitabilem in se complectens. Res verò creatæ, in suo quæque genere sunt bonæ, quatenus scilicet micæ quasdam, aut scintillas bonitatis ac perfectionis ex infinito illo honorum omnium fonte & scaturigine in se derivatas continent.

Bonum simpliciter infinitum, solus Deus.

II.

Bonum duplex, absolutum, & respectivum.

Bonum est duplex, absolutum, & respectivum. Bonum absolutum illud vocatur, quod in se perfectionem habet sibi debitam, de quo proxime dictum est. Bonum verò respectivum, seu relativum, illud censetur, quod alteri bonum est, vocaturque *Bonum convenientie*. Hæc autem duæ rationes boni, non in omni semper se bonâ inveniuntur; quod

enim in se bonum est, alteri frequenter est malum: sic calor & frigus ut ostendit, in se bona sunt, utpote in ratione caloris & frigoris perfectæ; ille tamen aquæ malus est, hoc igni: & sic de aliis.

Deus itaque, in utroque genere est summum bonum, & in se scilicet usquequaque completus ac perfectus, ut Disp. præcedente, sect. secundâ declaratum est, & nobis convenientissimum: prima bonitas cum constituit objectum Charitatis, secunda Spei; quamvis reipsâ utraque bonitas realiter sit eadem, discrepantia autem in diversâ tantum illius consideratione & comparatione sita est.

Duplicem hæc boni rationem in Deo reperlant clarissimè tradit Scriptura & Patres. Quoad primam enim, bonitatem scilicet absolutam, Deus ubique in divinis literis bonus nuncupatur. Ad quam rem S. Augustinus lib. 1. de Trin. cap. 2. ait, *Trinitatem Divinarum Personarum esse summum bonum, quod purgatissimi mentibus cernitur.* Et l. 8. de Trin. c. 3. Deum vocat *Bonum omnis boni*, illud scilicet, à quo, velut ab uberrimo fonte, res omnes creatæ, quicquid habent bonitatis, recipiunt. Quoad aliam verò Dei bonitatem, prout nimirum nobis bonus est, inprimis Psal. 71. v. 1. dicitur, *Quam bonus Israel Deus his, qui recto sunt corde.* Et Thren. 3. vers. 25. *Bonus est Dominus sperantibus in eum, anima querenti illum;*

III.
Deus omni modo est summum bonum.

IV.
Dei Bonitas in Scripturis exprimitur.

SECTIO SECUNDA.

Varii Infinitatem Dei explicandi modi.

illum; idemque aliis sexcentis Scripturæ locis continetur.

V. Deus etiam est summè bonus in genere moris, virtutis scilicet omnis & Sanctitatis Abyssus. Hanc etiam veritatem aperte nobis sapissimè tradunt Scripturæ, ubi passim Deus antonomastice, seu per excellentiam bonus & sanctus appellatur. Sic Luca 18. v. 19. dicitur, *Nemo bonus nisi solus DEVS*. Sic Levit. II. v. 44. dicit Deus, *Sancti estote, quia ego sanctus sum*. Item Isaia 6. v. 3. *Et clamabant alter ad alterum, & dicebant; Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus DEVS exercituum &c.* & alibi sæpe singularis hæc, & summa Dei sanctitas declaratur.

VI. Omnes ergo virtutes, quæ in suo conceptu imperfectionem non involvunt, ut Charitas, Iustitia, Misericordia, Prudentia &c. in Deo infinite perfectæ reperiuntur, utpote qui hæc omnia est per essentiam; creaturæ autem rationales sanctæ sunt tantum per participationem, in quantum nimirum de illius plenitudine accipiunt, eumque, quamvis à longè, intervallo scilicet infinito interjecto, referunt atque imitantur. Virtutes verò illæ, quæ imperfectionem in se aliquam continent, vel eam arguunt in habente, ut Fides, Spes, Penitentia, & ejusmodi, in Deo habere locum non possunt.

VII. Notandum verò cum S. Thomâ hic, q. 6. a. 3. unius Dei proprium esse, ut sit bonus simpliciter per essentiam. Quamvis enim res quævis creata, eo ipso quòd sit, bona esse debeat essentialiter, seu habere essentiam completam, ut Disp. 3. Metaph. ostendi, sect. 2. *Essentia quippe rerum sunt indivisibiles*: ut tamen completè bona, seu usquequaque perfecta sit, variis eget accidentibus, quibus ornetur, & veluti apparatu quodam ad operandum, ac munera sua & functiones ritè obeundas instruat.

VIII. Hinc S. Augustinus lib. 8. de Trin. cap. 3. Deum vocat *Bonum Bonum*, hoc est, usquequaque bonum, seu ita *bonum*, ut nihil habeat mali admixtum, quicquid perfectionem suam, non per compositionem, ut in rebus creatis contingit, quæ per adjectionem accidentium, ut proximè vidimus, complentur, sed per Essentiam habet.

IX. Denique res creatæ non sunt bonæ formaliter per bonitatem Dei, ut rectè advertit S. Thomas hic, q. 6. a. 4. sed unaquæque suam qualemquam bonitatem habet sicut & entitatem. Quando ergo S. Augustinus loco citato dicit, *Bonum hoc, & bonum illud: tolle hoc, & tolle illud, & vide bonum si potes: ita Deum videbis, non alio bono bonum, sed bonum omnis boni*: Quando, inquam, dicit, Deum esse *bonum omnis boni*, non est intelligendus formaliter, sed vel causaliter, quòd scilicet ab eo omne bonum in res creatas, velut è radice procedat; vel finaliter, quòd nimirum ad Deum omnia referantur; (vel denique exemplariter, quòd videlicet quæcunque reperitur in creaturis bonitas, & perfectio, perfectionem aliquam in Deo (si parva licet componere magnis) per umbram saltem imitetur, ut cum S. Thomâ hic, q. 4. a. 3. Corpore, & ad 4. & q. 6. a. 4. Corpore, passim docent Theologi. Quod etiam aperte tradit S. Dionysius de Divinis Nomin. cap. 4. ubi ait, divinam bonitatem esse *Primum principium exemplare, essentialium, & finale totius bonitatis*.

I. DEUM esse in Essentiâ infinitum, certissima omnium Theologorum assertio est cum S. Thomâ hic, q. 7. a. 1. id enim clarè variis locis testatur Scriptura. Sic Psal. 144. v. 3. dicitur, *Magnus Dominus, & laudabilis nimis, & magnitudinis ejus non est finis*. Et Baruch. 3. v. 25. *Magnus est, & non habet finem, excelsus & immensus*; & alibi sapissimè idem habetur.

II. Quamvis autem Sacra Scriptura in alio sensu hac voce *Infinitus* identidem utatur, ut Josue 22. v. 10. *Edificaverunt juxta Jordanem altare infinita magnitudinis*. Item Job. 22. *Propter infinitas iniquitates tuas &c.* qua fortasse de causa S. Bonaventura in I. dist. 43. a. 1. q. 2. solum dixit hoc esse magis consonum fidei: constans tamen Theologorum sententia est, hanc conclusionem esse fide certam: tum quia verba Scripturæ, quando possunt, debent in sensu proprio accipi; nulla autem est repugnantia ut Deus sit quoad naturam & Essentiam infinitus. Deinde Patres omnes & Interpretes, illa Scripturæ loca, ubi Deus dicitur Infinitus, hoc modo intelligunt; videturque communis Ecclesiæ sensus, quæ est optima ad Sacrarum Literarum mentem assequendam regula. Accedit auctoritas Concilii Lateran. Cap. *Firmiter* de summâ Trin. & Fide Catholicâ, ubi licet solum definiatur, Deum esse Immensum, inde tamen optimè infertur, eum esse Infinitum.

III. In hac etiam veritate tradendâ & confirmandâ multi sunt Sancti Patres. Inprimis S. Dionysius de divinis Nomin. cap. 9. initio, Deum omni modo infinitum esse fuscè declarat. S. Greg. Nazian. Orat. 2. in Pascha, Deum vocat *Pelagus quoddam essentie immensum & interminatum*. S. Joan. Damascenus lib. 1. Orthodoxæ Fid. cap. 8. *Credimus, inquit, in unum Deum infinitum, incircumscriptum, interminatum, infinite potentem &c.* Denique ut plurima in hoc genere omittam, pulchrè rem hanc declarat S. Hilarius in locum illum Psal. 144. proximè citatum. *Hæc, inquit, Dei prima & præcipua laudatio est, quòd nihil in se mediocre, nihil circumscriptum, nihil enensum, & magnitudinis suæ habeat, & laudis. Virtus ejus opinione non clauditur, locis non continetur, nonimibus non enuntatur, temporibus non subditur: arcus ad id sensus noster est, ingenium hebes est, sinem magnificentia ipsius nescit, &c.*

IV. Variæ ad hanc veritatem probandam adduci solent rationes, quæ tamen ab omnibus non perinde censentur efficaces: ita ut Molina l. p. q. 7. ubi rationes ad hoc ostendendum adduci solitas expendisset, tandem dicat, *plerosque credere; infinitatem divine essentie nondum rationibus naturalibus esse demonstratam, sed tantum fide ut rem certam teneri*. Sanè ex motu, etiam ab æterno, sphaerarum cælestium non probatur infinita virtus in motore: cum enim Angelus sine defatigatione ullâ, aut labore cælum moveat, si extitisset ab æterno, potuisset motum illum perenni successione ac serie ad hoc usque tempus produxisse, & circulationes illas sine intermissione continuasse. Majore probabilitate deducitur virtus infinita ex potentia creati: qua de re videatur Disp. 41. Physicæ, sect. sexta.

Neque;

I. Deus est in Essentiâ infinitus.

II. Vox Infinitus variè in Scripturâ usurpatur.

Fide certum est, Deum esse infinitum.

III. Infinitas Dei à Sanctis Patribus astruitur.

IV. Infinitas Dei ratione ostenditur.

Motus calororum non probat infinitatem in motore.

SECTIO TERTIA.

Declaratur in quo situs sit conceptus Infinitatis Divinae Essentiae, formaliter ut Essentiae.

V. Neque, ut vult P. Vasquez hic, d. 25. cap. 5. ideo formaliter Deus est infinitus, quia est *Ens* à se: esto enim ex hoc Dei predicato rectè per quaedam consequentias deducatur eum esse infinitum, non tamen idem formaliter & directè esse In-creatum, & esse Infinitum: sed hæc tanquam duo diversa Attributa à S. Thomâ & Theologis semper sunt habita.

VI. Ob eandem rationem non in eo sita est Infinitas Essentiae divinae, ut volebat Albertus, quòd in duratione nullum habeat principium vel finem, aut quòd nullo loco circumscribatur; hæc enim quavis in Deo verè reperiantur, infinitatem nihilominus in ubicatione solummodò ac duratione formaliter constituunt, non in Essentia. Nec in eo consistit Infinitas Dei in essendo, quòd infinita, seu plura & plura possit sine termino, & omne possibile producere; hæc enim Omnipotentiae, seu attributalis infinitas est, non Essentiae formaliter ut Essentiae.

VII. Neque etiam rectum Infinitatem Essentiae Divinae explicandi modum assequuntur ii, qui ideo Deum dicunt esse Infinitum, quòd perfectiones in se numero infinitas contineat. Contrà enim est; Attributa namque primaria, Justitia, Misericordia, Omnipotentia, &c. ut Disp. 5. sect. 4. dixi, sunt numero tantum finita. Quòd etiam affirmat Suarez hic, lib. 2. cap. 1. num. 3. & alii. Quòd si quis isthæc Attributa, scientiae videlicet, aut Omnipotentiae in partiales formalitates, singulis, quas novit, aut producere potest Deus, creaturis respondentes, mente dividat, infinita quidem hujusmodi partialia predicata reperiet, quæ tamen omnia unum Scientiae, vel Omnipotentiae, Attributum, ut partes integrantes, constituunt.

VIII. P. Lessius lib. de Perfectionib. divinis, cap. 1. P. Suarez hic, lib. 2. cap. 1. & alii, in eo divinae Essentiae Infinitatem statuunt, quòd seipsa sit omnis perfectio possibilis, seclusa omni imperfectione: quòd scilicet per seipsam sit quid increatum, immensum, æternum &c. Quòd si opponas, si fingatur Omnipotentia, aut aliud, imò plura Attributa implicare, adhuc sequi in hac sententia, Deum fore Infinitum, cum adhuc contineret omnem perfectionem possibilem. Respondent, in eo casu Deum futurum finitum, imò omnino non futurum, sed implicaturum: cum enim, inquit, Omnipotentia sit secundum se maxima perfectio, nullam involvens imperfectionem, si hoc Attributum implicaret, ideo esset, quia implicaret Ens tantæ perfectionis, ut in se habere possit Omnipotentiam, ergo implicaret Deus, quia implicaret natura quæ in se habere possit omnem perfectionem simpliciter simplicem, seu quæ nullam in se involvit imperfectionem.

IX. Nec multum ab hoc modo procedendi differt P. Granada, 1. p. Tract. 3. Disp. 2. qui propterea Deum Infinitum esse assumat, quòd sit Ens, cui tanta convenit perfectio, quanta nulli alteri rei convenire potest, seu quo magis aut melius cogitari nihil possit, omnemque proinde in se perfectionem simplicem comprehendit.

X. Hæc duæ postremae sententiae (si tamen duæ) suam habent probabilitatem; in eo tamen displicent, quòd non Essentiae divinae secundum se, & ut peculiare ac primum ratione nostrâ in Deo predicatum est, Infinitatem explicent, sed prout Attributis suis & perfectionibus vestitur, & ab iis infinita denominatur: sicque Attributorum potius infinitatem proponunt, quam Essentiae. Quid mihi hæc in se similitudo videtur, dicam sect. seq.

Nec in eo, quòd careat principio & sine duratione.

Nec quòd possit producere infinita.

Perfectiones seu Attributa primaria in Deo contenta, non sunt numero infinita.

Dicunt aliqui, esse Deum Infinitum, quia est omnis perfectio possibilis.

Quid si fingatur Omnipotentia implicare.

Alii Deum ideo esse dicunt Infinitum, quia est Ens perfectissimum.

Quid in duobus ultimis sententiis placeat, quid displiceat.

VT itaque in tantâ opinandi varietate, quæ mea de Infinitate Essentiae Divinae sententia sit, aperiam: Notandum primò, quòd supra Disp. 4. sect. 1. num. 3. & sequentibus, & sect. 9. num. 1. & 2. latè probavi, Essentiam in Deo peculiare constituere predicatum, ratione ab Attributis distinctum, concipiæ cum fundamento posse, ut aliquo modo eorum radicem, juxta dicta Disp. 4. sect. 7. num. 2. 3. & undecimo: & de hoc peculiari predicato sic concepto, procedit præfens quaestio ut in fine sect. præcedentis adverti.

Notandum secundò: supponi pro præfenti Deum esse Immensum, Æternum, Omnipotentem, & alia in se hujusmodi Attributa complexi, de quibus partim jam dictum est, partim infra suis locis dicitur: hæc enim quaestiones ab omnibus proponuntur ut diversa, Essentiaeque Divinae, ut ab illis distinctæ, perfectio & eminentia investigatur, & ratio, ob quam ceteri debeat infinita, inquiruntur.

Existimo itaque, ideo Essentiam Divinam, quæ talem, seu ut est peculiare predicatum Essentiae, esse infinitam, quia est radix Immensitatis, Æternitatis, Omnipotentiae, & similium Attributorum; hæc enim est propria, & peculiaris perfectio Essentiae, optimaque ad eam dignoscendam regula: petere etiam talia ac tam perfecta Attributa, in nullam essentiam cadere potest, non infinitam.

Hoc ulterius declaratur, discurrendo per res varias creatas, ut mens nostra per ea quæ novit, furgat ad incognita, & Invisibilia Dei, per ea quæ facta sunt, intellecta, conspiciantur: sempiterna quoque ejus virtus & divinitas. In rebus itaque creatis, quò perfectiores in iis videmus proprietates, eò perfectiorem inferimus semper esse essentiam. Sic, quia in plantis operationes & potentias vitales, in animalibus sensitivas, in homine rationales, animadvertimus, plantas rebus inanimatis, animalia plantis, hominem animalibus perfectiorem esse dicimus: nec certior ulla à Philosophis assignatur ad rei cuiusque naturam internoscendam via, quam ex proprietatibus, & potentiis. Sic etiam in Angelis, quò quisque est perfectior, eò majorem semper & ampliorem habere dicitur spheram, & plus spatii occupare posse. Essentia itaque divina, quæ Immensitatis, Æternitatis, & hujusmodi Attributorum infinite perfectiorum, imò perfectiorem omnium simpliciter simplicium radix est, perfectiones quoque alias sine imperfectione eminenter continet, optimè hinc inferunt esse simpliciter infinita, nec ullis limitibus intensivis contineri, sicut nullis continetur extensivis.

Hinc infero, hoc Attributum Infinitatis, simpliciter & secundum essentiam alteri communicari non posse. Vel enim essentia illa esset ratione nostrâ radix alicujus perfectionis præter eas, quarum essentia Dei est radix, vel non: si primum, ergo Essentia Divina non est radix omnium perfectionum, contra suppositum: si secundum, ergo est eadem cum Essentia Divina, utpote quæ eadem omnino perfectiones numero, quas illa, secum habet identificatas.

I. Essentia Divina distinguitur ratione ab Attributis.

II. Supponitur, Deum esse Immensum, Æternum, & Omnipotentem.

III. Præcipua ratio cur Essentia Divina, quæ talis, sit infinita.

IV. Hæc Infinitatis Essentia Divina explicatio variis exemplis illustratur.

Angelus quò perfectior, eò ampliorem semper habet spheram.

V. Hæc Infinitas alteri communicari non potest.

Quæres,

VI. Quæres, utrum hoc prædicatum Infinitatis in Deo positivum sit, an negativum. P. Suarez hæc, lib. 2. c. 1. dicere videtur esse negativum. Idem docet P. Tannerus, 1. part. Dis. 2. q. 2. dub. 2. n. 5. Existimo tamen probabilius, Infinitatem hanc, non in negatione, aut privatione, sed in positiva Dei entitate, omnem perfectionem secum, modo dicto, identificari postulantem, & omnem imperfectionem similiter per se excludente, formaliter sitam esse: quamvis, ut supra Disp. 5. sect. 1. num. 4. de Simplicitate, & in Logica disputatione 19. sect. secundâ de Distinctione dixi, per negationem explicetur.

VII. Ratio primæ partis est: nam eo ipso, quod Essentia Divina concipiatur petens essentialiter Immenfitatem, Aternitatem, & hujusmodi alias perfectiones & Attribute, omni alio, sive positivo, sive negativo secluso, intelligitur infinita. Ratio verò secundæ partis, cur scilicet per negationem explicetur, est, cum enim infinitum, res adeo alta sit, & abstrusa, facilius concipimus quid non sit, quam quid sit, sicque illud ut plurimum per negationem explicamus. Sicut autem, ut in Logica, loco citato dixi, ad distinctionem Petri ex. gr. à Paulo, quam ibi in positivo sitam esse affirmavi, sequitur negatio identitatis cum Paulo, ita ad hanc positivam Dei entitatem infinitam, per se omnem imperfectionem excludentem, sequuntur in Deo negationes rerum imperfectarum, ut intellectus & voluntatis finitæ, ac realiter distinctæ, & sic de aliis.

VIII. Latè hic disputant aliqui, num in creatis dari possit infinitum, infiniti scilicet Angeli aut homines, vel quantitas aliqua tantæ longitudinis, ut nullos habeat terminos. Sed cum rem hanc in Philosophia fuscè tractaverim Disp. 46. Physicæ, nihil hæc de eâ adjicere semel statueram. Occasione tamen recentioris cujusdam Scriptoris aliquid circa infinitum in multitudine addendum existimo.

SECTIO QUARTA. Nonnulla circa infinitum in multitudine.

I. DISPUTATIONE quadragesima-sexta Physi- corum sectione quartâ, num. quinto dixi, mihi probabilius visum esse, dari divinitus posse infinitum actu in multitudine, idque ex eo probavi, quod, quicquid sit de rebus positivis possibilibus (quo argumento multi, & probabiliter, utuntur ad probandum possibile esse infinitum in numero) in negationibus tamen de facto detur infinitum; cum enim alterum ex contradictoriis, juxta doctrinam à Philosophis omnibus admittam, necessariò semper debeat existere, ipso facto quod res aliqua positiva non existat, ejus negatio suo modo existit: cum ergo jam non existant entitates infinitæ possibiles, existunt de facto earum negationes, ac proinde infinitæ, cum nullus assignari possit earum terminus, sed quocunque assignato, plures adhuc & plures existant negationes in infinitum.

II. In hanc doctrinam acris invehitur Pater Ignatius Der-Kennis Disp. 3. cap. 3. num. 26. asserens mirari se me hoc uti argumento, additque se existimare nullum eo posse esse debilius, idque liquidissimè ex ipsis terminis patere: alia etiam id genus adjungit, quæ satius est dissimulare, nec enim libenter cum quoquam verbis contendendo: his proinde omisiss de re agamus.

R. P. Comptoni Theol. Scholast. Tom. I.

Si ergo argumentum illud sit tam debile, videamus, quam sit robusta illius solutio. Cum itaque, ut dixi, singulis rebus positivis sua respondeat negatio, seu contradictorium, & constet plures ac plures sine termino res esse possibiles, quæ de facto non existunt, negationes iis oppositæ suo modo existant necesse est, ac proinde infinitæ; si enim negatio equi sit una negatio, negatio leonis altera, & sic de cæteris, negationes rerum possibilium infinitarum erunt infinitæ. Quid ille ad hæc? Respondeo, inquit, nullam negationem esse actu, sed esse negationis est formalissimè non esse rei negatæ.

Sed contra: hoc namque est quæstionem reducere ad controversiam de voce; quod enim ego voco negationem, ille vocat non esse: si ergo non placeat vox negatio, utamur his vocibus non esse, & videbimus eodem recidere difficultatem. Sic ergo argumentor: non esse Petri non est idem cum non esse Pauli, ut videtur manifestum, sic enim non esse, ut ita dicam, seu desinente aut destructo Petro, non esset seu desineret ac destrueretur Paulus: sicut namque, si eadem esset utriusque existentia, existente uno existeret alter; ita si idem sit utriusque non esse, seu non existentia, non existente uno non existeret, seu desineret alter, quod tamen certum est esse falsum, cum desinente Petro (idem est de aliis quibuscumque rebus) frequentissimè non desinat esse Paulus. Ulterius ergo, sicut non esse Petri distinguitur realiter à non esse Pauli, in hoc quippe præcipuum distinctionis realis signum situm est, non esse siquidem Petri, producto Petro desinit, manente adhuc non esse Pauli, si nimirum hic non producat. Idem argumentum fieri potest de non existentis, seu non esse omnium rerum possibilium, sicque sunt actu jam suo modo infinita non esse, seu non existentia, ut in sequentibus adhuc clariùs ostendam.

Secundò itaque probatur, actu suo modo dari non esse. Angelus intuitivè res cernens, non solum non videt Bucephalum exempli gratiâ, aut ignem Babylonium esse, sed videt jam non esse: inquiri ergo ad quid visio hæc intuitiva Angeli terminetur, non ad Bucephalum possibilem, quæ talis enim visionem intuitivam terminare non potest: si dicas terminari ad eum ut purè possibilem, contra ergo Bucephalus purè possibilis aliquid dicit præter mera prædicata illius intrinseca, non aliquid positivum, ergo non esse, seu (absit verbo invidia) negationem.

Confirmatur: Angelus intuitivè videt, & iudicat cæcitatem in Petro, & tenebras noctu in aère esse actu distinctas, ergo non in intellectu tantum, sed independentur ab omni intellectu operatione dantur plura non esse, seu negationes & privationes distinctæ, utpote loco distinctæ, ac interdum tempore etiam distinctæ, & de quibus verè affirmare possumus, unam non esse aliam, seu cæcitatem, aut surditatem non esse tenebras.

Probatur idem tertio: non minus verum est à parte rei, & nemine cogitante hominem mori, ignem extinguere &c. quam hominem vivere, & id genus alia, suntque diversæ veritates objectivæ Lux est, lux non est, & utrumque, ut dixi, ab Angelo videtur intuitivè: Quæro itaque per quid à parte rei lux non sit, Petrus sit cæcus &c. non potest esse entitas lucis, per illam siquidem lux est, ergo per illam non potest lux non esse; sic enim idem foret esse & non esse, quod implicat, cum sint contradictoria. Nec etiam dici potest, lucem seu aliam rem quancumque non esse per nihil, ut ostendi Disp. 18. Logicæ, sect. 2. n. 7. quod hic non censeo repetendum.

III. Magis declaratur Argumentum à negationibus ductum ad probandum infinitum.

IV. Difficultas per illam responsionem non solvitur, sed reduci- tur ad qua- sitionem de nomine.

Clarum videtur, non esse Petri distingu- realiter à non esse Pauli.

Sunt jam suo modo infinita non esse.

V. Angelus non tantum non videt Bucephalum esse, sed videt eò non esse.

VI. Cæcitas actu distinguitur à tenebris, sicque plures actu dantur privationes.

VII. Verum est à parte rei, & nemine cogitante, hominem mori, &c.

Dici nequit lucem non esse per nihil.

VIII.
Tres negationes constituendo numerum ternarium negationum, tollunt numerum ternarium positivum.

At inquit, negatio Petri, negatio Pauli, & negatio Joannis tollunt ternarium numerum, ergo non possunt numerum ternarium conficere, hoc quippe implicare videtur in adjecto. Contra: ergo calor A. productus in subiecto frigido A. calor B. in subiecto B. calor C. in subiecto C. non possunt constituere numerum ternarium, cum tollant numerum ternarium, tria scilicet frigora ex illis tribus subiectis: sicut itaque triplex hic calor, licet tollat numerum ternarium frigorum, illa destruendo, potest nihilominus conficere numerum ternarium calorum; ita nil vetat quod minus negationes tollentes numerum rerum positivarum, conficiant numerum negationum; quod enim calores

illi faciunt contrariè, faciunt non esse seu negationes contradictoriè: nec tres illæ negationes tollunt omnem numerum, sed tantum Petri, Pauli, & Joannis. Verum hac de re in præfenti satis; hoc idem namque latè tractavi Disp. 18. logicæ præcipuè Sect. 2. 3. & quartâ: quæ si perfectè penetrasset hic Auctor, numquam ut existimo dixisset hoc argumentum esse frivolum.

Aliis ergo oculis hanc difficultatem intuentes ingeniosi quidam recentiores multa circa eam acutè excogitarunt, quibus proinde, cum quæ afferunt dignissima sint quibus respondeatur, aliâ datâ occasione satisfacere conabor?

Quod forma positiva faciunt contrariè, negationes faciunt contrariè.

IX.
Aliorum huius argumenti solutiones.

DISPUTATIO OCTAVA.

De Immensitate Dei.

SECTIO PRIMA.

Immensitas Divina declaratur, & quibus modis in creaturis Deus existat.

I.
Varii circa Immensitatem Dei Antiquorum errores.

ARII olim apud antiquos extiterunt circa Immensitatem Dei errores. Aristoteles duas refert hac de re Philosophorum sententias: alii namque Deum in Universi centro collocabant: alii in circumferentia. Primi ideo in centro eum constituebant, quod is locus illis apertissimus videretur, ut efficaciarum suarum radios undique in res omnes diffunderet: in circumferentiâ verò ab aliis existere dicebatur, tanquam in loco supremo ac dignissimo. Averroës verò Disp. 14. contra Algazelem, pueros vocat eos, qui Deum in rebus omnibus existere arbitrantur.

II.
Quid de Immensitate Divina sentierit Aristoteles.

Quæ hac in re mens fuerit Aristotelis, incertum: variis enim locis insinuat Deum intra supremi tantum cæli ambitum contineri, indeque inferiora hæc & caduca administrare. Sic de Deo loquitur lib. 1. de Cælo, cap. 3. t. 22. & cap. 9. libro etiam 2. de Generat. c. 10. t. 59. ait hæc inferiora perpetuò conservari non posse, quia longè absunt ab ipso principio, seu primo motore. Tandem libro de Mundo ad Alexandrum, tam clarè docet, Deum in cælo tantum residere, & inde sublunaria omnia administrare, ut nullus alius modus sit Philosophum ab hoc errore eximendi, quàm (quod multi ob hoc ipsum faciunt) negando librum illum esse Aristotelis. Quod tamen, ut ait Soarez tom. 2. Metaph. disp. 30. sect. 7. num. 48. factu difficile est, ob auctoritatem, tum Justini Philosophi, tum aliorum, qui in rebus ad antiquitatem spectantibus, maximè erant versati, & librum hunc Aristotelis esse constanter asseverant.

III.
Augustini Eugubini de Immensitate Dei error.

Hanc Aristotelis sententiam ex Catholicis amplectitur Augustinus Eugubinus in Psalm. 138. ubi ait, sicut Sol in Cælo fixus, omnia radiis collustrat, & à nullâ re inquinatur; ita Deus quoad substantiam intra solius cæli ambitum contentus, in res sublunares influxum transmittit, iniquationis & sordium securus. Mitto hæc Judæorum quorundam delirium, qui, teste S. Hieronymo in illa ver-

ba Isaiæ 66. Cælum mihi sedes, Deum templo Hierosolymitano claudebant.

Sed his omnibus, ut inanibus figmentis & somniis, rejectis, Veritas Catholica est, eademque lumine naturali manifesta, Deum rebus omnibus & singulis intimè esse præsentem. Probatur in primis ex illo Isaiæ 66. v. 1. Cælum sedes mea est, & terra scabellum pedum meorum. Jerem. etiam 23. v. 24. Nunquid non cælum & terram ego impleo, dicit Dominus. Et ut innumera hujus generis scripturæ loca omittam, in Concilio Lateranensi Cap. Firmiter de Sum. Trin. definitur hæc veritas. Quod scilicet unus solus est Verus Deus, immensus. Et in Athanasii Symbolo dicitur, Immensus Pater, Immensus Filius, Immensus Spiritus Sanctus.

Idipsum clarissimè docent Patres: Sic S. Cyrillus Alexan. in locum illum Jeremiæ 23. proximè citatum, Implet, inquit, omnia Dominus, & plena ejus sunt terra & cælum. S. Cypria. lib. de Vanitate Idol. Deus, inquit, est totus ubique diffusus. S. Hilarius l. 1. de Trin. Nullus sine Deo locus est. Denique, ut alios omittam, hanc Dei Immensitatem pulcherrimè describit S. Augustinus in Psalm. 138. his Verbis: Quis potest fugere in mundo ab illo spiritu, quo plenus est mundus? quis est locus receptivus fugitivorum Dei? Vbi non est Deus? quod ergo ibi fugitivus iste à facie Dei, &c. Ecce ille ubique est.

Ratio demum est: Immensitas namque, seu esse omni loco præsentem, est perfectio simpliciter simplex, quæque melior est ipsa, quàm non ipsa in quolibet individuo, ut per se videtur notum, ergo est Deo concedenda, alioquin non haberet omnem perfectionem simpliciter simplicem, seu quam posset habere, cum, ut supra, Disp. 6. sect. 1. & 2. ostendi, una perfectio simpliciter simplex aliam ab eodem subiecto, vel quasi subiecto, non excludat, sicque Deus non esset perfectissimus. Conf. Angeli, ut supra diximus, quod perfectiores, eò majorem & ampliorem habent spheram: ergo Deus, qui, ut Disp. præcedente ostendi, est infinitè perfectus, spheram habere debet infinitam.

Dices, arguere quidem, perfectione posse spheram infinitam occupare, non tamen illam occupare necessario; major siquidem videtur perfectio, posse eam occupare pro libito, & nunc in unâ, nunc aliâ ipsius parte liberè existere, nunc etiam se per totam diffundere, suique hac in parte juris esse, non

IV.
Certum est, Deum rebus omnibus intimè esse præsentem.

V.
Dei Immensitatem clarissimè docent Patres.

VI.
Immensus est perfectio simpliciter simplex, quæque melior est ipsa, quàm non ipsa in quolibet individuo.

VII.
Verum tunc omne spiritum quod occupare potest, occupet semper necessario.